

Program ekonomskih reformi Crne Gore

1

dr Bojana Bošković

Program ekonomskih reformi

- ❖ Program ekonomskih reformi (PER) je srednjoročni strateški dokument koji Crna Gora priprema u okviru dijaloga o ekonomskom upravljanju (economic governance) sa Evropskom Unijom.
- ❖ Isti program pripremaju i ostale zemlje sa statusom kandidata i potencijalnog kandidata za članstvo. Ovaj dokument predstavlja pripremu zemalja za eventualno učešće u Evropskom Semestru.
- ❖ Crna Gora učestvuje u pripremi Programa ekonomskih reformi počev od 2015. godine.

Sadržinski i historijski kontekst PER-a

- ▶ Ekonomsko upravljanje EU veoma je specifično i to iz barem dva razloga
 - ▶ „*Produbljivanje*“ od carinske do monetarne unije
 - ▶ „*Proširivanje*“ od svega 6 na 27 zemalja članica
- ▶ I jedno i drugo imalo je za posljedicu uvođenje preciznijih pravila i detaljnijih procedura
- ▶ Metod „delegiranja“ (kod monetarne politike) pratilo je sve više pravila koja su se bazirala na metodi „koordinacije“ ekonomskih politika (kod fiskalne politike i politike strukturnih reformi)

Sadržinski i historijski kontekst PER-a (1)

- ▶ Zemlje članice su poslije globalne krize bitno promijenile ekonomsko upravljanje na EU nivou
- ▶ Koordinacija ekonomskih politika se bitno proširila i produbila; ona se sprovodi u okviru godišnjeg ciklusa tkz. „evropskog semestra“
- ▶ Dva ključna stuba sadašnjeg ekonomskog upravljanja EU
 - ▶ Bitno ojačan sistem za *sprječavanje kriza* („Six-Pack“, „Two-Pack“, Fiscal Compact, bankarska unija)
 - ▶ Potpuno nov sistem za *rješavanje kriza* (ESM)

Sadržinski i historijski kontekst PER-a (2)

- Zemlje kandidati su bile po prvi put uključene u tzv. „surveillance” sistem već za vrijeme velikog istočnog proširenja (oko 2000. godine)
- Osnovni cilj tog sistema je pripremiti zemlje kandidate za učešće u sistemu multilateralnog nadzora i koordinacije ekonomskih politika EU
- Detaljniji ciljevi:
 - Jačanje institucionalnih kapaciteta zemlje kandidata u makro i fiskalnim oblastima
 - Jačanje okvira za dialog zemlje sa EU i ispunjavanju Kopenhagenskih ekonomskih kriterijuma

Sadržinski i istorijski kontekst PER-a (3)

- Tzv. “surveillance” sistem zemalja kandidata sastoji se od sljedećih komponenti:
 - Priprema PER dokumenta (odnosno njegovog prethodnika) od strane zemlje kandidata na godišnjoj osnovi
 - Redovni dijalog zemlje kandidata sa EU članicama i institucijama na osnovu tog dokumenta
 - Fiskalne notifikacije statističkih podataka zemlje kandidata o javnofinansijskom saldu i javnom dugu

Sadržinski i istorijski kontekst PER-a (4)

- Evolucija dokumenata zemalja kandidata u kontekstu produbljenog ekonomskog dijaloga:
 - *Pre-accession Economic Programmes (PEP)* samo za zemlje kandidate od 2001. godine i dalje
 - *Economic and Fiscal Programmes (EFP)* za zemlje potencialne kandidate od 2006. godine (nešto simplificiran PEP; bez dijaloga sa EU)
 - *Economic Reform Programmes (ERP)* su u 2015. godini zamijenili PEPs i EFPs; jedinstveni dokument za zemlje kandidate i zemlje koje su potencijalni kandidati (Crna Gora, Srbija, BiH, Sjeverna Makedonija, Albanija, Kosovo i Turska)
- Od 2014. godine dijalog zemalja kandidata sa EU se produbio; zemlje kandidati dobijaju specifične preporuke koje su uključene u zaključke ministarskog sastanka

Osnovne karakteristike PER-a

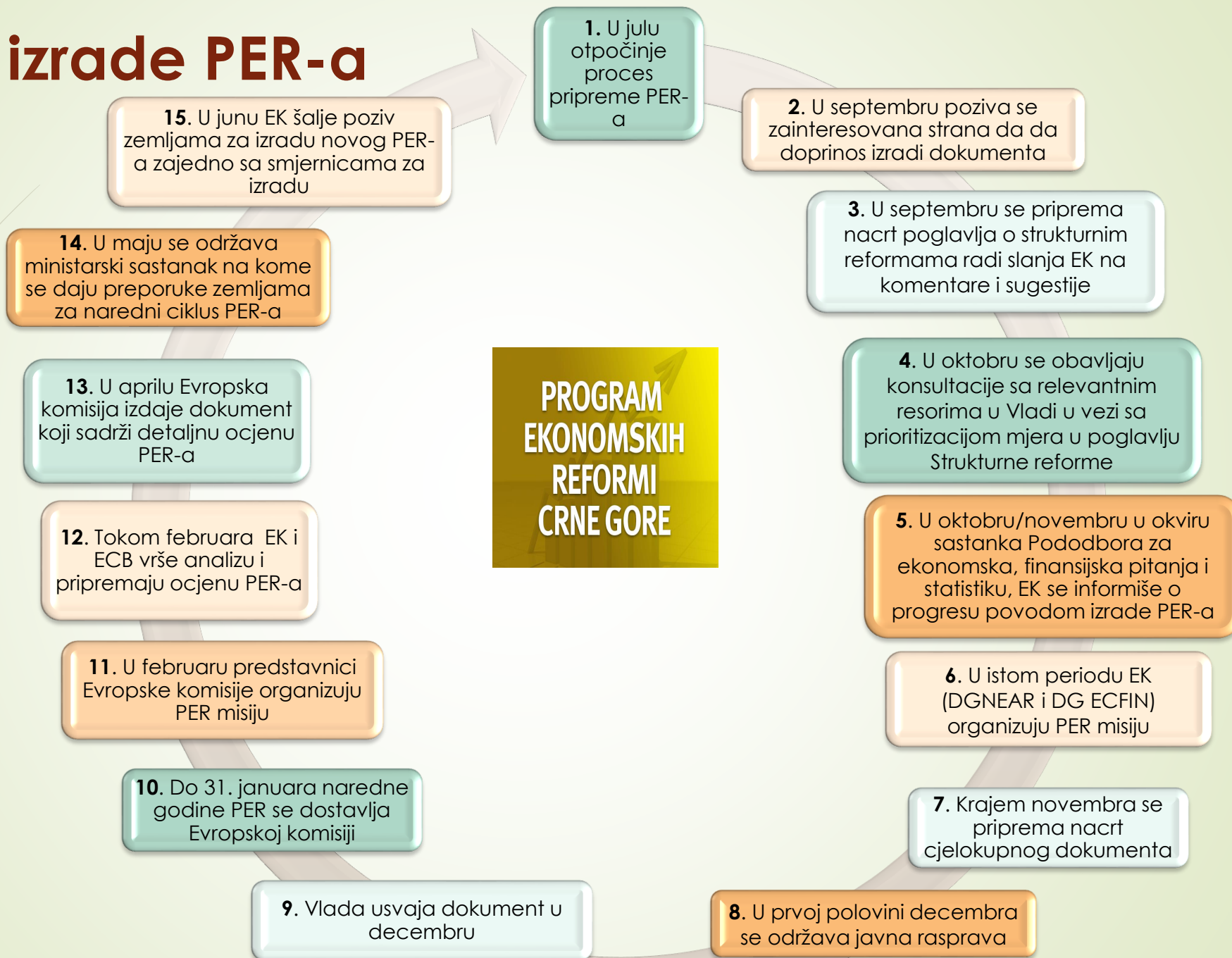
- Ciljevi PER-a:
 - Obezbeđivati sveobuhvatan i suštinski koherentan okvir za vođenje domaće ekonomske politike i za vođenje dijaloga o ekonomskoj politici sa EU
 - Podržavati zemlju kandidata u procesu identifikacije ključnih ekonomskih izazova i efikasnog suočavanja sa njima
 - Jačati stručne kapacitete, koordinaciju ekonomskih politika, te dijalog sa različitim stakeholderima
 - Podržavati zemlju na putu dostizanja Kopenhagenskih ekonomskih kriterijuma

Osnovne karakteristike PER-a (1)

- ▶ Suštinska logika PER-a:
 - ▶ Dokument se radi jednom godišnje, programskog je karaktera, a fokusiran je na tekuće trendove i na makro-fiskalne projekcije za naredne tri godine
 - ▶ Dokument treba da pokazuje napredak koji je zemlja ostvarila u makroekonomskom, fiskalnom i strukturnom približavanju EU
 - ▶ Dokument se priprema na bazi Uputstva EK koje se svake godine dopunjavaja
 - ▶ Struktura dokumenta je standardizovana što omogućava lakšu analizu i upoređivanje između zemalja

Proces izrade PER-a

10

Dokument se sastoji iz tri ključna poglavlja:

1.

Makroekonomski okvir:

sadrži srednjoročne makroekonomske projekcije (BDP, inflacija, platni bilans).

2.

Fiskalni okvir:

zasniva se na srednjoročnom fiskalnom okviru i budžetskim planovima za tri godine.

3.

Poglavlje o strukturnim reformama:

set reformi u cilju jačanja konkurentnosti i unaprijeđenje uslova za inkluzivni rast i kreiranje radnih mjesta.

Poglavlja (broj stranica)

OPŠTI OKVIR I CILJEVI POLITIKE
(NAJVIŠE 1 STRANA)

SPROVOĐENJE SMJERNICA POLITIKE
(NAJVIŠE 4 STRANE)

MAKROEKONOMSKI OKVIR
(NAJVIŠE 15 STRANA)

FISKALNI OKVIR
(NAJVIŠE 25 STRANA)

STRUKTURNE REFORME
(NAJVIŠE 30 STRANA)

INSTITUCIONALNA PITANJA I UČEŠĆE ZAINTERESOVANIH STRANA
(NAJVIŠE 1 STRANA)

Poglavlje Makroekonomski okvir

- ❖ Makroekonomski okvir sadrži srednjoročne makroekonomske projekcije (BDP, inflacija, platni bilans).

Tabela 3: Projekcije BDP-a za Crnu Goru i Zapadni Balkan

Realni rast BDP-a, u %	Svjetska banka		MMF		Evropska komisija	
	2022	2023	2022	2023	2022	2023
Crna Gora	6,9	3,4	7,2	2,5	7,0	2,9
Srbija	3,2	2,7	3,5	2,7	2,7	2,4
Bosna i Hercegovina	4,0	2,8	2,4	2,0	n/p	n/p
Kosovo	3,1	3,7	2,7	3,5	n/p	n/p
Albanija	3,2	2,3	4,0	2,5	3,2	2,6
Sjeverna Makedonija	2,1	2,7	2,7	3,0	2,3	2,5

Izvori: Svjetska banka – Redovni ekonomski izvještaj za zemlje Zapadnog Balkana, jesen 2022; MMF – Svjetski ekonomski izgledi, oktobar 2022; Evropska komisija – Ekonomski izgledi, jesen 2022.

Tabela 3.1.1: Razlika između prošlogodišnjeg PER-a i najnovijih procjena za 2021. godinu

Realni rast u 2022, u %	PER 2022-2024	PER 2023-2025	Razlika (u p.p)
Realni rast BDP-a	6,4	7,7	1,3
Potrošnja domaćinstava	4,2	11,6	7,4
Investicije	1,0	1,8	0,9
Potrošnja države	2,2	1,8	-0,4
Izvoz roba i usluga	19,0	13,6	-5,4
Uvoz roba i usluga	7,8	16,7	8,9

Izvor: Projekcije Ministarstva finansija

Tabela 3.1.6.2: Platni bilans Crne Gore, u 000 eura

R.br.	Naziv stavke	jan-sept 2021*	jan-sept 2022**	Promjena u %
1	TEKUĆI RAČUN	-251.029	-478.057	90,4
1.A	SALDO ROBA I USLUGA	-606.938	-921.732	51,9
1.A.a	Robe***	-1.412.528	-1.994.194	41,2
1.A.a.1	Izvoz, f.o.b.	371.074	568.900	53,3
1.A.a.2	Uvoz, f.o.b.	1.783.602	2.563.093	43,7
1.A.b	Usluge	805.590	1.072.461	33,1
1.A.b.1	Prihodi	1.243.553	1.746.136	40,4
1.A.b.2	Rashodi	437.963	673.675	53,8
1.B	Primarni dohodak	76.535	102.192	33,5
1.B.1	Prihodi	251.456	285.028	13,4
1.B.2	Rashodi	174.921	182.836	4,5
1.C	Sekundarni dohodak	279.374	341.483	22,2
1.C.1	Prihodi	339.019	412.014	21,5
1.C.2	Rashodi	59.645	70.531	18,3
2	KAPITALNI RAČUN	-271	-2	-99,4
2.A	Prihodi	0	0	
2.B	Rashodi	271	2	
	SALDO TEKUĆEG I KAPITALNOG RAČUNA	-251.300	-478.059	90,2
3	FINANSIJSKI RAČUN, neto ****	85.518	-3.495	
3.A	Neto povećanje finansijske aktive	259.631	484.867	86,8
3.B	Neto povećanje obaveza	174.113	488.362	180,5
3.1	Direktne investicije, neto	-352.313	-599.030	70,0
3.1.1	Neto povećanje finansijske aktive	3.820	25.973	579,8
3.1.2	Neto povećanje obaveza	356.133	625.002	75,5
3.2	Portfolio investicije, neto	396.459	102.037	-74,3
3.2.1	Neto povećanje finansijske aktive	47.740	28.307	-40,7
3.2.2	Neto povećanje obaveza	-348.718	-73.730	-78,9
3.3	Finansijski derivati, neto	-3.930	-13.863	252,7
3.3.1	Neto povećanje finansijske aktive	-3.930	-13.863	252,7
3.3.2	Neto povećanje obaveza	0	0	
3.4	Ostale investicije, neto	170.632	339.620	99,0
3.4.1	Neto povećanje finansijske aktive	337.331	276.709	-18,0
3.4.2	Neto povećanje obaveza	166.698	-62.911	
3.5	Rezerve CBCG (promjene)****	-125.330	167.740	
4	NETO GREŠKE I OMAŠKE (3-2-1)	336.818	474.564	40,9

Tabela 3.1.6.3: Struktura međunarodne investicione pozicije Crne Gore, u milionima eura

	2019	2020	2021	u % BDP (2021)
1. Međunarodna investiciona pozicija, neto	-8234,2	-8620,1	-8343,2	-168,4%
2. SREDSTVA	2973,8	3364,9	3812,3	76,9%
2.1. Direktne investicije, neto	99,7	82,6	79,2	1,6%
2.1.1. Vlasnička ulaganja i reinvestirane zarade	31,4	39,9	47,7	0,8%
2.1.2. Instrumenti duga	68,3	42,6	31,5	1,0%
2.2. Portfolio investicije, neto	335,6	367,7	586,3	11,8%
2.3. Finansijski derivati	0,1	0,1	0,0	0,0%
2.4. Ostale investicije**	1171,7	1176,1	1398,0	28,2%
2.5. Rezerve CBCG	1366,7	1738,5	1748,8	35,3%
3. OBAVEZE	11208,0	11985,0	12155,5	245,3%
3.1. Direktne investicije	4819,6	4742,1	4854,8	98,0%
3.1.1. Vlasnička ulaganja i reinvestirane zarade	2876,5	2666,3	2646,5	61,2%
3.1.2. Instrumenti duga	1943,1	2075,8	2208,3	49,7%
3.2. Portfolio investicije	1601,5	2029,8	1777,4	35,9%
3.3. Finansijski derivati	0,3	0,0	0,0	0,0%
3.4. Ostale investicije	4786,7	5213,0	5523,2	111,5%
BDP (Monstat)			4955,1	

Srednjoročni makroekonomski scenario

Tabela 3.2.1: Crna Gora: Makroekonomske projekcije 2021-2024 – Osnovni scenario

CG: Makroekonomske projekcije, 2022-2025 - Osnovni scenario					
	2021	2022	2023	2024	2025
Nominalni BDP u mil.€	4955,1	5700,4	6174,6	6549,2	6890,5
Nominalni rast	18,4	15,0	8,3	6,1	5,2
Realni rast	13,0	7,7	4,4	4,0	3,5
Inflacija (prosjeak)	2,4	12,0	5,0	3,0	2,2
			(u % BDP-a)		
Glavne karakteristike:					
Deficit tekućeg računa	-9,2	-12,0	-10,5	-9,9	-8,9
Izvoz	42,8	48,2	50,0	51,8	53,5
Uvoz	62,2	71,8	71,7	72,7	73,5
Ostalo	10,2	11,6	11,2	11,1	11,1
Potrošnja domaćinstava	73,0	76,5	75,2	74,8	73,9
Bruto investicije	26,7	29,8	29,5	29,8	30,2
Bruto investicije u osnovna sredstva	22,1	21,9	22,3	23,0	23,7
Promjena zaliha	4,5	7,9	7,3	6,9	6,5
Potrošnja države	19,7	17,3	17,0	16,4	15,9
BDP deflator	4,7	6,8	3,8	2,0	1,6
			(realne stope rasta u %)		
Realni rast BDP-a	13,0	7,7	4,4	4,0	3,5
Domaća tražnja	0,1	10,2	3,0	3,4	2,6
Potrošnja domaćinstava	4,0	11,6	2,4	2,9	2,0
Potrošnja države	0,5	1,8	2,5	1,9	1,5
Bruto investicije	-10,5	12,8	4,6	5,4	4,9
Bruto investicije u osnovna sredstva	-12,3	1,8	6,3	7,1	6,4
Promjena zaliha	4,6	66,7	0,0	0,0	0,0
Izvoz roba i usluga	81,9	13,6	9,0	7,3	6,6
Uvoz roba i usluga	13,7	16,7	5,1	5,3	4,2
			(učešće u realnom rastu u % BDP-a)		
Realni rast BDP-a	13,0	7,7	4,4	4,0	3,5
Domaća tražnja	0,1	12,2	3,6	4,1	3,2
Potrošnja domaćinstava	3,3	8,4	1,8	2,2	1,5
Potrošnja države	0,1	0,4	0,4	0,3	0,2
Bruto investicije	-3,3	3,4	1,4	1,6	1,5
Bruto investicije u osnovna sredstva	-3,4	0,4	1,4	1,6	1,5
Promjena zaliha	0,2	3,0	0,0	0,0	0,0
Neto izvoz	12,9	-4,5	0,7	-0,2	0,4
Izvoz roba i usluga	21,3	5,8	4,3	3,6	3,4
Uvoz roba i usluga	-8,4	-10,4	-3,6	-3,8	-3,1
			rast u procentima ako nije naznačeno drugačije		
Makroekonomski indikatori:					
Rast zaposlenosti	-3,1	11,7	4,0	3,2	3,1
Rast zarada (bruto)	1,3	11,0	6,0	4,0	3,0
Stopa nezaposlenosti	16,6	15,5	14,5	13,7	12,9
Neto SDI % BDP	11,7	10,5	10,5	9,9	9,4

Uticaj strukturnih reformi na BDP

Kvantitativnom procjenom obuhvaćene su sljedeće mjere strukturnih reformi:

Mjera 1: Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije; **Mjera 4:** Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina; **Mjera 5:** Reforma sistema socijalne i dječije zaštite na osnovu Mape puta; **Mjera 8:** Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema; **Mjera 9:** Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina; **Mjera 10:** Jačanje sajber otpornosti; **Mjera 11:** Unapređenje infrastrukture za širokopojasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije; **Mjera 12:** Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države; **Mjera 13:** Olakšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7; **Mjera 14:** Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije; **Mjera 17:** Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti i **Mjera 19:** Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje.

Usljed ograničenog efekta izdvojenih mjera strukturnih reformi, kao dodatno istraživanje, u model procjene uticaja uzeti su u kalkulaciju i neki važni i krupni investicioni projekti

Tabela 3.4: Efekti realizacije odabranih strukturnih mjera i infrastrukturnih projekata

	2021	2022	2023	2024
Realni sektor				
BDP, neto efekat u %	6,7	4,8	6,6	4,7
Privatna potrošnja, neto efekat u %	1,9	1,9	2,3	2,8
Investicije, neto efekat u %	23,7	27,1	34,9	26,3
Izvoz roba, neto efekat u %	2,1	5,8	9,0	9,5
Uvoz roba, neto efekat u %	5,8	5,8	7,1	8,0
Tržište rada				
Zaposlenost, neto efekat u %	1,2	1,2	1,6	1,3
Nezaposlenost, neto efekat u %	-0,7	-1,1	-1,0	-1,0
Stopa nezaposlenosti, neto efekat u %	-0,3	-0,3	-0,1	-0,1

Izvor: Projekcije Ministarstva finansija

Poglavlje Fiskalni okvir

- ❖ Poglavlje o fiskalnom okviru zasniva se na srednjoročnom fiskalnom okviru i budžetskim planovima za tri godine.

Shodno utvrđenom srednjoročnom budžetskom okviru, deficit javnih finansija projektovan je do nivoa 6,2% BDP-a, dok je javni dug projektovan do nivoa od 74,79% BDP-a u 2025. godini.

Fiskalni okvir (u % BDP-a)		Ostvarenje	Preliminarno	Osnovni scenario			Scenario nižeg rasta		
		2021	2022	2023	2024	2025	2023	2024	2025
Fiskalni pokazatelji	Izvorni javni prihodi	44,3	39,8	39.3	38.0	37.8	39.6	38.1	38.0
	Javna potrošnja	46,2	44,5	45.2	44.2	44.0	46.2	45.3	45.3
	Deficit/Suficit	-1,9	-4.8	-5.9	-6.2	-6.2	-6.5	-7.2	-7.3
	Kamate	0,12	1.6	1.8	2.2	2.7	1.9	2.2	2.8
	Primarni deficit/suficit	0,4	-3,1	-4.1	-4.0	-3.5	-4.7	-5.0	-4.5
	Javni dug (% BDP)	84,75	76,15	73,6	74,75	74,79	75,82	78,19	79,49

Godišnji BDP (u mil. €)	5,700.40		6,174.60		6,549.20		6,890.50		6,046.40		6,399.10		6,699.90	
	<i>preliminarno</i>				<i>osnovni scenario</i>				<i>scenario nižeg rasta</i>					
Procjena javnih finansija za 2023-2025. godine	2022		2023		2024		2025		2023		2024		2025	
	mil. €	% BDP	mil. €	%	mil. €	% BDP	mil. €	%	mil. €	%	mil. €	% BDP	mil. €	%
Javni prihodi	2,266.93	39.8	2,425.95	39.3	2486.43	38.0	2,603.68	37.8	2397.01	39.6	2436.27	38.1	2544.13	38.0
Porezi	1,543.81	27.1	1,662.44	26.9	1775.41	27.1	1,866.29	27.1	1646.35	27.2	1742.46	27.2	1830.61	27.3
Doprinosi	462.80	8.1	474.76	7.7	499.71	7.6	525.00	7.6	463.25	7.7	483.99	7.6	502.86	7.5
Takse i naknade	147.47	2.6	116.64	1.9	108.5	1.7	109.98	1.6	185.58	3.1	107.33	1.7	108.65	1.6
Ostali prihodi	47.14	0.8	105.68	1.7	36.46	0.6	37.16	0.5	35.4	0.6	36.14	0.6	36.76	0.5
Primici od otplate kredita	14.32	0.3	10.05	0.2	10.05	0.2	10.05	0.1	10.05	0.2	10.05	0.2	10.05	0.2
Donacije	51.39	0.9	56.38	0.9	56.3	0.9	55.20	0.8	56.38	0.9	56.3	0.9	55.2	0.8
Javna potrošnja	2,539.14	44.5	2,790.87	45.2	2892.81	44.2	3,031.48	44.0	2790.87	46.2	2895.78	45.3	3034.07	45.3
Tekuća javna potrošnja	2,256.06	39.6	2,508.09	40.6	2577.56	39.4	2,701.44	39.2	2508.09	41.5	2580.65	40.3	2703.87	40.4
Kapitalni budžet	283.08	5.0	282.78	4.6	315.25	4.8	330.04	4.8	282.78	4.7	315.13	4.9	330.2	4.9
Otplata garancija	0.00	0.0	0.00	0.0	0	0.0	0.00	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	0.00	0.0	0.00	0.0	0	0.0	0.00	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Suficit/deficit	-272.21	-4.8	-364.92	-5.9	-406.38	-6.2	-427.80	-6.2	-393.86	-6.5	-459.51	-7.2	-489.94	-7.3
Kamate	93.93	1.6	111.93	1.8	141.25	2.2	185.25	2.7	111.93	1.9	141.25	2.2	185.25	2.8
Primarni suficit/deficit	-178.28	-3.1	-252.99	-4.1	-265.13	-4.0	-242.55	-3.5	-281.93	-4.7	-318.26	-5.0	-304.69	-4.5
Otplata duga	303.09	5.3	350.09	5.7	435.09	6.6	768.09	11.1	350.09	5.8	435.76	6.8	767.89	11.5
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	27.69	0.5	0.78	0.0	0.68	0.0	0.68	0.0	0.78	0.0	0.61	0.0	0.68	0.0
Finansiranje	602.99	10.6	715.79	11.6	842.15	12.9	1,196.57	17.4	744.73	12.3	895.88	14.0	1258.51	18.8
Pozajmice i krediti	135.70	2.4	611.18	9.9	842.14	12.9	1,127.08	16.4	611.18	10.1	845.05	13.2	1,127.08	16.8
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	26.52	0.5	13.00	0.2	13	0.2	13.00	0.2	13.00	0.2	13.00	0.2	13.00	0.2
Transferi iz budžeta	6.83	0.1	9.00	0.1	9	0.1	9.00	0.1	9.00	0.1	9.00	0.1	9.00	0.1
Korišćenje depozita	406.31	7.1	82.61	1.3	-21.94	-0.3	47.48	0.7	111.53	1.8	28.82	0.5	109.42	1.6

Budžet Crne Gore	5700.4		6174.6		6549.2		6890.5	
	2022		2023		2024		2025	
	mil. €	% GDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP	mil. €	% BDP
Izvorni prihodi	2008.98	35.2	2147.47	34.8	2201.77	33.6	2312.94	33.6
Porezi	1381.13	24.2	1465.46	23.7	1572.54	24.0	1657.45	24.1
Porez na dohodak fizičkih lica	83.04	1.5	61.04	1.0	63.01	1.0	64.42	0.9
Porez na dobit pravnih lica	90.17	1.6	121.65	2.0	130.75	2.0	138.72	2.0
Porez na promet nepokretnosti	1.48	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Porez na dodatu vrijednost	908.05	15.9	958.98	15.5	1024.73	15.6	1091.77	15.8
Akcize	245.87	4.3	271.45	4.4	298.88	4.6	304.84	4.4
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	40.24	0.7	40.25	0.7	42.71	0.7	44.93	0.7
Ostali državni prihodi	12.28	0.2	12.09	0.2	12.46	0.2	12.78	0.2
Doprinosi	462.80	8.1	474.76	7.7	499.71	7.6	525.00	7.6
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	405.90	7.1	438.73	7.1	459.88	7.0	479.36	7.0
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	25.06	0.4	1.20	0.0	2.45	0.0	5.95	0.1
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	18.40	0.3	20.36	0.3	21.85	0.3	23.21	0.3
Ostali doprinosi	13.45	0.2	14.47	0.2	15.53	0.2	16.49	0.2
Takse	14.70	0.3	14.25	0.2	14.85	0.2	15.38	0.2
Administrativne takse	9.17	0.2	8.69	0.1	8.95	0.1	9.19	0.1
Sudske takse	1.03	0.0	0.91	0.0	0.94	0.0	0.96	0.0
Boravišne takse	1.79	0.0	2.42	0.0	2.66	0.0	2.87	0.0
Ostale takse	2.71	0.0	2.23	0.0	2.30	0.0	2.36	0.0
Naknade	72.75	1.3	41.69	0.7	32.65	0.5	33.50	0.5
Naknade za korišćenje dobara od opšteg interesa	1.55	0.0	1.23	0.0	1.27	0.0	1.30	0.0
Naknade za korišćenje prirodnih dobara	4.12	0.1	4.44	0.1	4.57	0.1	4.69	0.1
Ekološke naknade	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Naknade za priređivanje igara na sreću	9.76	0.2	10.64	0.2	10.97	0.2	11.25	0.2
Naknada za puteve	3.44	0.1	3.50	0.1	3.61	0.1	3.70	0.1
Ostale naknade	53.88	0.9	21.88	0.4	12.24	0.2	12.56	0.2
Ostali prihodi	29.14	0.5	100.18	1.6	30.96	0.5	31.66	0.5
Prihodi od kapitala	2.51	0.0	4.32	0.1	4.32	0.1	4.32	0.1
Novčane kazne i oduzete imovinske koristi	15.41	0.3	14.48	0.2	14.92	0.2	15.31	0.2
Prihodi koje organi ostvaruju vršenjem svoje djelatnosti	1.98	0.0	2.42	0.0	2.49	0.0	2.56	0.0
Ostali prihodi	9.23	0.2	78.95	1.3	9.23	0.1	9.47	0.1
Primici od otplate kredita	14.07	0.2	9.75	0.2	9.75	0.1	9.75	0.1
Donacije	34.39	0.6	41.38	0.7	41.30	0.6	40.20	0.6
Izdaci	2263.60	39.7	2513.78	40.7	2614.08	39.9	2751.84	39.9
Tekuća budžetska potrošnja	2060.51	36.1	2311.01	37.4	2378.83	36.3	2501.80	36.3
Tekući izdaci	956.19	16.8	1102.61	17.9	1122.20	17.1	1180.38	17.1
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	542.48	9.5	627.31	10.2	634.28	9.7	642.79	9.3
Ostala lična primanja	18.65	0.3	19.55	0.3	18.64	0.3	18.80	0.3
Rashodi za materijal i usluge	92.37	1.6	107.40	1.7	101.54	1.6	102.97	1.5
Tekuće održavanje	27.35	0.5	35.58	0.6	34.74	0.5	34.93	0.5
Kamate	91.95	1.6	109.93	1.8	139.25	2.1	183.25	2.7
Renta	12.26	0.2	12.25	0.2	12.13	0.2	12.18	0.2
Subvencije	68.43	1.2	60.97	1.0	63.96	1.0	67.18	1.0
Ostali izdaci	41.55	0.7	61.34	1.0	55.85	0.9	55.16	0.8
Kapitalni izdaci u tekućem budžetu	61.15	1.1	68.28	1.1	61.82	0.9	63.12	0.9
Transferi za socijalnu zaštitu	668.39	11.7	785.18	12.7	839.74	12.8	899.83	13.1
Prava iz oblasti socijalne zaštite	136.40	2.4	190.16	3.1	200.31	3.1	204.91	3.0
Sredstva za tehnološke viškove	27.72	0.5	28.61	0.5	28.61	0.4	28.61	0.4
Prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja	470.08	8.2	529.75	8.6	578.87	8.8	632.55	9.2
Ostala prava iz oblasti zdravstvene zaštite	16.74	0.3	21.06	0.3	16.50	0.3	18.15	0.3
Ostala prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja	17.44	0.3	15.60	0.3	15.45	0.2	15.61	0.2
Transferi institucijama pojedincima nevladinom i javnom sektoru	343.86	6.0	352.41	5.7	342.34	5.2	347.01	5.0
Kapitalni budžet	203.08	3.6	202.78	3.3	235.25	3.6	250.04	3.6
Pozajmice i krediti	32.09	0.6	4.52	0.1	4.52	0.1	4.52	0.1
Rezerve	24.96	0.4	38.85	0.6	30.00	0.5	30.00	0.4
Otplata garancija	0.50	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	34.53	0.6	27.43	0.4	40.02	0.6	40.05	0.6
Neto povećanje obaveza	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Suficit/Deficit	-254.62	-4.5	-366.32	-5.9	-412.31	-6.3	-438.90	-6.4
Korigovani suficit/deficit	-254.62	-4.5	-366.32	-5.9	-412.31	-6.3	-438.90	-6.4
Primarni deficit	-162.67	-2.9	-256.39	-4.2	-273.06	-4.2	-255.65	-3.7
Otplata duga	291.58	5.1	338.09	5.5	423.09	6.5	756.09	11.0
Otplata duga rezidentima	40.53	0.7	96.56	1.6	158.06	2.4	43.06	0.6
Otplata duga nerezidentima	251.05	4.4	241.53	3.9	265.03	4.0	713.03	10.3
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	27.69	0.5	0.78	0.0	0.68	0.0	0.68	0.0
Nedostajuća sredstva	-573.90	-10.1	-705.18	-11.4	-836.08	-12.8	-1195.66	-17.4
Finansiranje	573.90	10.1	705.18	11.4	836.08	12.8	1195.66	17.4
Pozajmice i krediti	129.54	2.3	599.18	9.7	830.08	12.7	1115.08	16.2
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	55.00	1.0	100.00	1.6	100.00	1.5	200.00	2.9
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	74.54	1.3	499.18	8.1	730.08	11.1	915.08	13.3
Primici od prodaje imovine	4.52	0.1	6.00	0.1	6.00	0.1	6.00	0.1
Povećanje/smanjenje depozita	439.84	7.7	100.00	1.6	0.00	0.0	74.58	1.1

BDP (u mil. €)	5700.4		6174.6		6549.2		6890.5	
Lokalna samouprava	2022		2023		2024		2025	
	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP
Izvorni prihodi	257.95	4.53	278.47	4.51	284.67	4.35	290.74	4.22
Porezi	162.68	2.85	196.97	3.19	202.87	3.10	208.84	3.03
Porez na dohodak fizičkih lica	53.00	0.93	84.70	1.37	88.94	1.36	93.38	1.36
Porez na nepokretnosti	73.18	1.28	74.64	1.21	76.13	1.16	77.66	1.13
Porez na promet nepokretnosti	20.93	0.37	21.93	0.36	22.10	0.34	22.10	0.32
Lokalni porezi	15.57	0.27	15.70	0.25	15.70	0.24	15.70	0.23
Takse	4.31	0.08	4.40	0.07	4.50	0.07	4.60	0.07
Naknade	55.71	0.98	56.30	0.91	56.50	0.86	56.50	0.82
Ostali prihodi	18.00	0.32	5.50	0.09	5.50	0.08	5.50	0.08
Primici od otplate kredita	0.25	0.00	0.30	0.00	0.30	0.00	0.30	0.00
Donacije	17.00	0.30	15.00	0.24	15.00	0.23	15.00	0.22
Izdaci	275.55	4.83	277.08	4.49	278.73	4.26	279.63	4.06
Tekuća potrošnja lokalne samouprave	195.55	3.43	197.08	3.19	198.73	3.03	199.63	2.90
Tekući izdaci	92.02	1.61	99.68	1.61	101.04	1.54	101.65	1.48
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	53.09	0.93	59.46	0.96	60.50	0.92	61.00	0.89
Ostala lična primanja	3.32	0.06	3.50	0.06	3.60	0.05	3.70	0.05
Rashodi za materijal i usluge	16.47	0.29	17.29	0.28	17.50	0.27	17.50	0.25
Tekuće održavanje	6.43	0.11	6.50	0.11	6.50	0.10	6.50	0.09
Kamate	1.98	0.03	2.00	0.03	2.00	0.03	2.00	0.03
Renta	0.63	0.01	0.63	0.01	0.64	0.01	0.65	0.01
Subvencije	2.92	0.05	3.00	0.05	3.00	0.05	3.00	0.04
Ostali izdaci	7.18	0.13	7.30	0.12	7.30	0.11	7.30	0.11
Transferi za socijalnu zaštitu	0.40	0.01	0.40	0.01	0.40	0.01	0.40	0.01
Transferi inst. pojedincima NVO i javnom sektoru	66.52	1.17	66.50	1.08	66.70	1.02	66.90	0.97
Kapitalni budžet	80.00	1.40	80.00	1.30	80.00	1.22	80.00	1.16
Pozajmice i krediti	2.80	0.05	3.00	0.05	3.09	0.05	3.18	0.05
Otplata neizmirenih obaveza iz prethodnog perioda	31.26	0.55	25.00	0.40	25.00	0.38	25.00	0.36
Rezerve	2.5	0.04	2.5	0.04	2.5	0.04	2.5	0.04
Otplata garancija	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00
Neto povećanje obaveza	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00
Suficit/deficit	-17.60	-0.31	1.39	0.02	5.94	0.09	11.10	0.16
Korigovani suficit/deficit	-17.60	-0.31	1.39	0.02	5.94	0.09	11.10	0.16
Primarni deficit	-15.62	-0.27	3.39	0.05	7.94	0.12	13.10	0.19
Otplata duga	11.51	0.20	12.00	0.19	12.00	0.18	12.00	0.17
Otplata glavnice rezidentima	8.3	0.15	8.5	0.14	8.5	0.13	8.5	0.12
Otplata glavnice nerezidentima	3.2	0.06	3.5	0.06	3.5	0.05	3.5	0.05
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Nedostajuća sredstva	-29.11	-0.51	-10.61	-0.17	-6.06	-0.09	-0.90	-0.01
Finansiranje	29.11	0.51	10.61	0.17	6.06	0.09	0.90	0.01
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	4.6	0.08	8.0	0.13	8.0	0.12	8.0	0.12
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	2.6	0.05	4.0	0.06	4.0	0.06	4.0	0.06
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	22.00	0.39	7.00	0.11	7.00	0.11	7.00	0.10
Korišćenje depozita lokalne samouprave	-6.85	-0.12	-17.39	-0.28	-21.94	-0.33	-27.10	-0.39
Transferi iz budžeta CG	6.8	0.12	9.0	0.15	9.0	0.14	9.0	0.13

BDP (u mil. €)	5700.4		6174.6		6549.2		6890.5	
	2022		2023		2024		2025	
	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP	mil.€	% BDP
Javna potrošnja								
Izvorni prihodi	2266.93	39.8	2425.94	39.3	2486.43	38.0	2603.68	37.8
Porezi	1543.81	27.1	1662.44	26.9	1775.41	27.1	1866.29	27.1
Porez na dohodak fizičkih lica	136.04	2.4	145.74	2.4	151.95	2.3	157.80	2.3
Porez na dobit pravnih lica	90.17	1.6	121.65	2.0	130.75	2.0	138.72	2.0
Porez na nepokretnosti	73.18	1.3	74.64	1.2	76.13	1.2	77.66	1.1
Porez na promet nepokretnosti	22.41	0.4	21.93	0.4	22.10	0.3	22.10	0.3
Porez na dodatu vrijednost	908.05	15.9	958.98	15.5	1024.73	15.6	1091.77	15.8
Akcize	245.87	4.3	271.45	4.4	298.88	4.6	304.84	4.4
Porez na međunarodnu trgovinu i transakcije	40.24	0.7	40.25	0.7	42.71	0.7	44.93	0.7
Lokalni porezi	15.57	0.3	15.70	0.3	15.70	0.2	15.70	0.2
Ostali državni prihodi	12.28	0.2	12.09	0.2	12.46	0.2	12.78	0.2
Doprinosi	462.80	8.1	474.76	7.7	499.71	7.6	525.00	7.6
Doprinosi za penzijsko i invalidsko osiguranje	405.90	7.1	438.73	7.1	459.88	7.0	479.36	7.0
Doprinosi za zdravstveno osiguranje	25.06	0.4	1.20	0.0	2.45	0.0	5.95	0.1
Doprinosi za osiguranje od nezaposlenosti	18.40	0.3	20.36	0.3	21.85	0.3	23.21	0.3
Ostali doprinosi	13.45	0.2	14.47	0.2	15.53	0.2	16.49	0.2
Takse	19.01	0.3	18.65	0.3	19.35	0.3	19.98	0.3
Naknade	128.46	2.3	97.99	1.6	89.15	1.4	90.00	1.3
Ostali prihodi	47.14	0.8	105.68	1.7	36.46	0.6	37.16	0.5
Primici od otplate kredita	14.32	0.3	10.05	0.2	10.05	0.2	10.05	0.1
Donacije	51.39	0.9	56.38	0.9	56.30	0.9	55.20	0.8
Javna potrošnja	2539.15	44.5	2790.87	45.2	2892.81	44.2	3031.48	44.0
Tekuća javna potrošnja	2256.06	39.6	2508.09	40.6	2577.56	39.4	2701.44	39.2
Tekući izdaci	1048.22	18.4	1202.30	19.5	1223.24	18.7	1282.03	18.6
Bruto zarade i doprinosi na teret poslodavca	595.56	10.4	686.76	11.1	694.78	10.6	703.79	10.2
Ostala lična primanja	21.97	0.4	23.05	0.4	22.24	0.3	22.50	0.3
Rashodi za materijal i usluge	108.84	1.9	124.69	2.0	119.04	1.8	120.47	1.7
Tekuće održavanje	33.79	0.6	42.08	0.7	41.24	0.6	41.43	0.6
Kamate	93.93	1.6	111.93	1.8	141.25	2.2	185.25	2.7
Renta	12.89	0.2	12.89	0.2	12.77	0.2	12.84	0.2
Subvencije	71.35	1.3	63.97	1.0	66.96	1.0	70.18	1.0
Ostali izdaci	48.73	0.9	68.64	1.1	63.15	1.0	62.46	0.9
Kapitalni izdaci tekućeg budžeta	61.15	1.1	68.28	1.1	61.82	0.9	63.12	0.9
Transferi za socijalnu zaštitu	668.79	11.7	785.58	12.7	840.14	12.8	900.23	13.1
Transferi instit. pojed. NVO i javnom sektoru	410.38	7.2	418.91	6.8	409.04	6.2	413.91	6.0
Kapitalni budžet	283.08	5.0	282.78	4.6	315.25	4.8	330.04	4.8
Kapitalni budžet CG	203.08	3.6	202.78	3.3	235.25	3.6	250.04	3.6
Kapitalni budžet lokalne samouprave	80.00	1.4	80.00	1.3	80.00	1.2	80.00	1.2
Pozajmice i krediti	34.90	0.6	7.52	0.1	7.61	0.1	7.71	0.1
Rezerve	27.50	0.5	41.35	0.7	32.50	0.5	32.50	0.5
Otplata garancija	0.50	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Neto povećanje obaveza	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0	0.00	0.0
Otplata obaveza iz prethodnog perioda	65.78	1.2	52.43	0.8	65.02	1.0	65.05	0.9
Suficit/deficit	-272.22	-4.8	-364.93	-5.9	-406.38	-6.2	-427.79	-6.2
Korigovani suficit/deficit	-272.22	-4.8	-364.93	-5.9	-406.38	-6.2	-427.79	-6.2
Primarni deficit	-178.29	-3.1	-253.00	-4.1	-265.13	-4.0	-242.55	-3.5
Otplata duga	303.09	5.3	350.09	5.7	435.09	6.6	768.09	11.1
Otplata glavnice rezidentima	48.85	0.9	105.06	1.7	166.56	2.5	51.56	0.7
Otplata glavnice nerezidentima	254.24	4.5	245.03	4.0	268.53	4.1	716.53	10.4
Izdaci za kupovinu hartija od vrijednosti	27.69	0.00	0.78	0.00	0.68	0.00	0.68	0.00
Nedostajuća sredstva	-603.00	-10.6	-715.79	-11.6	-842.14	-12.9	-1196.56	-17.4
Finansiranje	603.00	10.6	715.79	11.6	842.14	12.9	1196.56	17.4
Pozajmice i krediti	136.67	2.4	611.18	9.9	842.08	12.9	1127.08	16.4
Pozajmice i krediti iz domaćih izvora	59.56	1.0	108.00	1.7	108.00	1.6	208.00	3.0
Pozajmice i krediti iz inostranih izvora	77.11	1.4	503.18	8.1	734.08	11.2	919.08	13.3
Prihodi od privatizacije i prodaje imovine	26.52	0.5	13.00	0.2	13.00	0.2	13.00	0.2
Transferi iz budžeta CG	6.83	0.1	9.00	0.1	9.00	0.1	9.00	0.1
Korišćenje depozita države	432.99	7.6	82.61	1.3	-21.94	-0.3	47.48	0.7

Izvor: Ministarstvo finansija

Poglavlje o strukturnim reformama

Analiza strukturnih reformi podijeljena je u **3 oblasti**:

a) Konkurentnost (**Competitiveness**):

- a. Poslovno okruženje i smanjenje neformalne ekonomije (Business environment, and reduction of the informal economy);
- b. Reforma preduzeća u većinskom vlasništvu države (Reform of State-owned enterprises);
- c. Reforma ekonomskih integracija (Economic integration reforms);
- d. Poljoprivreda, industrija i usluge (Agriculture, industry and services);
- e. Istraživanje, razvoj i inovacije (Research, development and innovation);

b) Održivost i otpornost (**Sustainability and resilience**):

- a. Zelena tranzicija/digitalna transformacija (Green transition/digital transformation);
- b. Reforme tržišta energetike (Energy market reforms);
- c. Reforme tržišta saobraćaja (Transport market reforms);

c) Ljudski kapital i socijalne politike (**Human capital and social policies**):

- a. Obrazovanje i vještine (Education and skills);
- b. Zapošljavanje i tržište rada (Employment and labour market);
- c. Socijalna zaštita i inkluzija (Social protection and inclusion);
- d. Zdravstvena zaštita (Healthcare).

Poglavlje o strukturnim reformama

- Poglavlje 5 – Strukturne reforme čini 19 prioriternih strukturnih reformi, pri tome se iz prethodnog PER-a nastavlja 15 mjera, uz uvođenje 4 nove.
- Kada je u pitanju metodologija izrade, poglavlje koje se odnosi na strukturne reforme je u određenoj mjeri najzahtjevnije.

❖ **Reformska mjera 1:** Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Međurezultat (2023. godina)	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Uspostavljena nova IT platforma ZZZCG koja omogućava efikasniji rad savjetodavaca sa korisnicima	Postojeće IT rješenje ne omogućava interoperabilnost baza podataka između institucija	Nabavljen hardver	Uspostavljeno Novo IT rješenje ZZZCG koje omogućava interoperabilnost podataka sa drugim sistemima za efikasniji rad sa korisnicima
Učešće broja nezaposlenih lica koji su popunili online prijavu za zaposlenje u ukupnom broju prijavljenih nezaposlenih na evidenciji ZZZCG	0	10% od ukupnog broja prijavljenih lica	30% od ukupnog broja prijavljenih lica
Procenat zaposlenih/korisnika obučenih za rad u novom informacionom sistemu	0	30% zaposlenih/korisnika od ukupnog broja zaposlenih u ZZZCG	90% zaposlenih/korisnika od ukupnog broja zaposlenih u ZZZCG

❖ **Reformska mjera 2:** Uvođenje programa Garancija za mlade u Crnoj Gori

Indikator	Početna vrijednost (2022. godina)	Međurezultat (2023. godina)	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Stopa zaposlenosti mladih 15-29	30,0%	33%	35%
Procenat realizovanih inicijativa iz Programa garancije za mlade	0	50%	100%

❖ Reformska mjera 4: Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina

Indikator	Početna vrijednost 2022 godina)	Međurezultat (2023-2024. godina)	Ciljna vrijednost (2025. godina)
Odnos računar /učenik (broj učenika po jednom računaru)	1:15	1:14	1:13
Procenat objekata sa lokalnom računarskom mrežom (%)	65%	70%	75%
Broj korisnika uspostavljene platforme za samostalno učenje	547	1000	20000
Procenat obučениh zaposlenih u obrazovno-vaspitnim ustanovama zaprimjenu koncepta Digitalna škola	40	50	60

Tabela 10a

<i>Reformska mjera 1: Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije</i>					
Godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2023	1. 417 000,00	0,00	0,00	0,00	1. 417 000,00
2024	1. 524 176,00	0,00	0,00	0,00	1.524 176,00
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Reformska mjera 2: Uvođenje Programa Garancija za mlade u Crnoj Gori⁶⁹</i>					
Godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2023	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2024	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2025	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Reformska mjera 3: Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja</i>					
Godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2023	0,00	450 000,00	0,00	0,00	450 000,00
2024	0,00	550 000,00	0,00	0,00	550 000,00
2025	0,00	200 000,00	0,00	0,00	200 000,00
<i>Reformska mjera 4: Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina</i>					
Godina	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2023	0,00	1.800 000, 00	0,00	6.500 000, 00	8.300 000, 00
2024	0,00	1.800 000, 00	0,00	0,00	1.800 000, 00
2025	0,00	1.800 000, 00	0,00	0,00	1.800 000, 00

❖ Sumarna tabela troškova mjera strukturnih reformi (u EUR)

Ukupno	Plate	Robe i usluge	Subvencije i transferi	Kapitalni izdaci	Ukupno
2023	375,600.00	10,398,972.26	20,591,666.00	8,430,000.00	39.796.238,26
2024	451,200.00	10,814,914.48	19,299,998.00	0.00	30,566,112.48
2025	651,200.00	9,951,738.48	18,350,000.00	0.00	28,952,938.48

Izvor: Kalkulacije MF na osnovu tabele 10a iz aneksa

❖ Sumarna tabela izvora finansiranja mjera strukturnih reformi (u EUR)

Godina	Centralni budžet	Lokalni budžet	Ostali nacionalni javni izvori finansiranja	IPA fondovi	Ostali grantovi	Projektni zajmovi	Treba da se utvrdi	Ukupno
2023	8,848,776.71	0.00	6,569,166.00	15,414,295.55	7,205,000.00	1,759,000.00	0.00	39.796.238,26
2024	4,196,968.93	0.00	6,762,499.50	14,236,644.05	70,000.00	0.00	5,300,000.00	30,566,112.48
2025	4,199,342.93	0.00	6,900,000.00	12,403,595.55	100,000.00	0.00	5,350,000.00	28,952,938.48

Izvor: Kalkulacije MF na osnovu tabele 10b iz aneksa

Izveštavanje o mjerama strukturnih reformi (1)

- Realizacija Programa ekonomskih reformi prati se kroz izvještavanje na polugodišnjem i godišnjem nivou.
- Izvještavanje o realizaciji mjera iz PER-a, pored tabele 11 u aneksu 2, treba da sadrži i ostvarenje indikatora.

- **Tabela 11: Izvještavanje o implementaciji strukturne reformske mjere u PER-u 2023-2025**

Prioritetna reformska mjera x:		Faza primjene reforme (0-5)
Aktivnosti planirane za 2023. godinu	1. 2....	
Opis primjene i objašnjenje ako je primjena djelimična ili je nije bilo		

- **Tabela 11a: Ostvarenje indikatora rezultata za reformsku mjeru br. _____**

Indikator	Početna vrijednost (_____ godina)	Vrijednost planirana u 2023.	Vrijednost ostvarena u 2023.	Ciljna vrijednost (2025.godina)

Izvještavanje o mjerama strukturnih reformi (2)

- Opšta ocjena EK u implementaciji mjera iz 2022: „Crna Gora je ostvarila umjeren napredak u implementaciji mjera u 2022. godini, sa prosječnom ocjenom **2,85** od 5.
- Prikaz realizacije aktivnosti u okviru prioriternih mjera (PER 2023), za prvih šest mjeseci 2023. godine:

Redni broj	Prioritetna reformna mjera	Implementaciono ministarstvo	Faza implementacije ²
1	Jačanje operativnih kapaciteta Zavoda za zapošljavanje za sprovođenje usluga i mjera putem digitalizacije	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	4
2	Uvođenje Programa Garancija za mlade u Crnoj Gori	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3
3	Razvoj integrisanog pristupa povećanju kvaliteta i inkluzivnosti obrazovanja	Ministarstvo prosvjete	0
4	Digitalizacija obrazovanja i razvoj digitalnih vještina	Ministarstvo prosvjete	3
5	Reforma sistema socijalne i dječje zaštite na osnovu Mape puta	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	3
6	Digitalizacija zdravstvenog sistema u Crnoj Gori	Ministarstvo zdravlja	3
7	Uspostavljanje potpune elektronske registracije preduzeća	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
8	Jačanje nacionalnog inovacionog i istraživačkog ekosistema	Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja	3
9	Poboljšanje digitalizacije javne uprave kroz razvoj i unapređenje digitalnih vještina	Ministarstvo javne uprave	3
10	Jačanje sajber otpornosti	Ministarstvo javne uprave	3
11	Unapređenje infrastrukture za širokopolasni pristup internetu i uvođenje mreža nove generacije	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
12	Unaprijeđenje upravljanja privrednim društvima u većinskom vlasništvu države	Ministarstvo finansija	3
13	Oлакšanje trgovine robama i uslugama kroz implementaciju CEFTA dodatnih protokola 5, 6 i 7	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
14	Jačanje mehanizama za formalizaciju sive ekonomije	Ministarstvo finansija	3
15	Održivi zeleni turizam	Ministarstvo ekonomskog razvoja i turizma	3
16	Investicije usmjerene ka razvoju poljoprivrede ruralnih područja	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	3
17	Finansijska podrška domaćinstvima u cilju primjene mjera energetske efikasnosti	Ministarstvo kapitalnih investicija	3
18	Smanjenje stavljanja u promet i upotrebe laganih plastičnih kesa za nošenje i plastičnih proizvoda za jednokratnu upotrebu	Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma	0
19	Unaprijeđenje međugraničnih prelaza-otvaranje zajedničke željezničke granične stanice Bijelo Polje	Ministarstvo kapitalnih investicija	4

0 - nema implementacije; 1 - implementacija je u pripremi; 2 - početni koraci su preduzeti; 3 - implementacija je u toku sa nekim početnim rezultatima; 4 - implementacija je uspješna; 5 - potpuna implementacija

➤ HVALA NA PAŽNJI!

- Kontakt: bojana.boskovic@mif.gov.me
 - Tel+ 382 69 515 672
 - Stanka Dragojevića 2
 - 81000 Podgorica
 - Kancelarija br: 42